

Erik Ansvang

MÅNE - SYMBOLIK

VisdomsNettet
www.visdomsnettet.dk

MÅNESYMBOLIK

Erik Ansvang

VidsomsNettet
www.vidsomsnettet.dk

Månesymbolik

Af Erik Ansvang

Amon (th.), Mut og Khonsu (tv.). Relief i Khonsu-templet i Karnak.

Amon, Mut og Khonsu

Den kendte egyptiske gudetriade Amon, Mut og Khonsu er en månetriade. Visdomsguden Tehuti (nederst tv.), som grækerne kaldte Thoth, er også en månegud. Isis, Hathor, Nephthys – alle de egyptiske gudinder er månegudinder. Denne konsekvente brug af Månen som symbol for både guder og gudinder gør det interessant at se nærmere på egypternes månesymbolik i et bredere perspektiv. Månen er

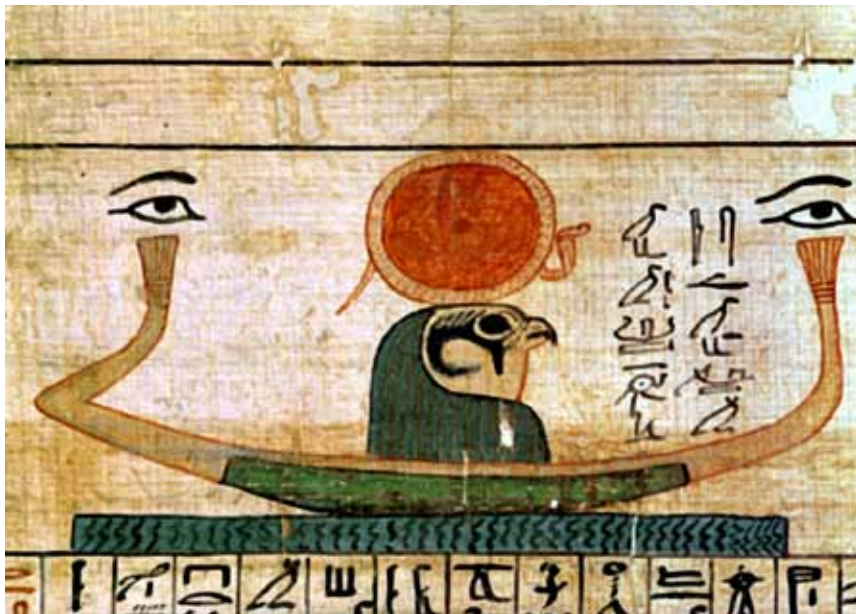

desuden kommet i fokus i forbindelse med nutidens tendens til at præsentere nye muligheder for at mennesker kan indgå i et bevidst samspil mellem menneskeheden (mikrokosmos) og de bevidsthedstilstande, kvaliteter og bevidstheder, der befinder sig på højere udviklingstrin (makrokosmos). Et eksempel er *fuldmånemeditationer*, hvor der praktiseres et reelt men subjektivt samarbejde med indre kilder til inspiration for menneskeheden. Det inspiratoriske samarbejde mellem den indre og den ydre verden var kendt og anvendt i de gamle kulturer, og det siger sig selv, at tidspunktet ved fuldmåne ikke er tilfældigt valgt. Der er derfor god grund til at se nærmere på Månens symbolik, som er vidtrækkende og temmelig kompleks.

Maskulin og feminin – Solen og Månen

I den kosmiske orden betragtes Månen som et duplikat af Solen, men i formindsket form, for mens Solen giver liv til hele det planetariske system, har Månen kun indflydelse på Jorden. Og eftersom Månen har en passiv karakter (for den modtager sit lys fra Solen), sættes der i symbolikken lighedstegn med nummer to og det passive eller feminine princip, som også har relation til Verdensægget (verdensrummet) – støbeformen eller solguden Ras bark – den kosmiske bark – livets beholder.

Nogle af nutidens forskere mener, at det var dengang patriarkatet fortrængte matriarkatet, at den feminine karakter blev associeret med Månen, og den maskuline med Solen. De betragter derfor symbolikken som et udtryk for en kønskamp, hvor Solen repræsenterer noget højere og vigtigere end Månen. Eksempelvis var der reelt ligestilling mellem kønnene i det gamle Egypten. Egypternes holdning til ligestilling er nem at forstå, for de forsøgte at "bringe himlen ned på Jorden". De ville med andre ord omsætte de kosmiske principper til praktisk virkelighed i hverdagslivet. Og

kosmos var udtryk for en konstant vekselvirkning mellem ånd og stof – det maskuline og det feminine princip – som naturligvis var ligeværdige, fordi ånd og stof er udtryk for to sider af Det Ene Livsvæsen og en forudsætning for manifestation og udvikling af bevidsthed. Ånd, stof og bevidsthed – eller det maskuline, det feminine og syntesen af denne dualitet var grundtemaet i egypternes livsopfattelse, og derfor var ligestilling en selvfølge i det daglige liv. Solen *giver* livet og lyset, og Månen *modtager* livet og lyset. Solen og det maskuline princip repræsenterer derfor det *givende* princip, og Månen og det feminine princip er *modtagende*. Det givende og det modtagende princip er livets forudsætning og derfor ligeværdigt. Det er disse arketyperiske principper, der ligger til grund for symbolikken – og der er derfor ikke tale om en kønskamp.

Månens kraft

Månen – Jordens satellit – rummer en kraft, der blev observeret af Cicero, som bemærkede:

"Hver måned, når Månen fuldfører det samme kredsløb, som Solen gennemfører på et år ... bidrager den i høj grad til planternes modning og dyrenes vækst."

Gudinden Isis

Denne udtalelse hjælper måske til forståelsen af den vigtige rolle, som månegudinder – som for eksempel egypternes Isis, Hathor, Mut m.fl., men også den babyloniske himmelgudinde Ishtar, grækernes Artemis (Månens og jagtens gudinde), romernes Diana m.fl. – fik i de gamle kulturer. Romernes Diana eller Jana er det feminine aspekt af Janus (– den romerske gud, som var gud for tid og begyndelse og for hjem og fred. Guden Janus' hoved havde to ansigter).

"Kvindens mester"

Månen styrer tidevandet, regnen, havene, floder og åer samt årstiderne og dermed menneskets livstid, og derfor er overopsynet med menneskets skæbne også lagt i månegudindernes hænder. Mennesket har fra tidernes morgen været opmærksom på relationen mellem Månen og tidevandet, men også den mere mystiske forbindelse mellem Månens cyklus og kvindens fysiologiske cyklus. Darwin var enig med Krappe, da han sagde, at relationen stammer fra det faktum, at dyrelivet er opstået i havets dyb, og at Månen og havet oprindeligt overførte en rytme til livet, der er fortsat i millioner af år, og derfor må Månen være "*kvindens mester*".

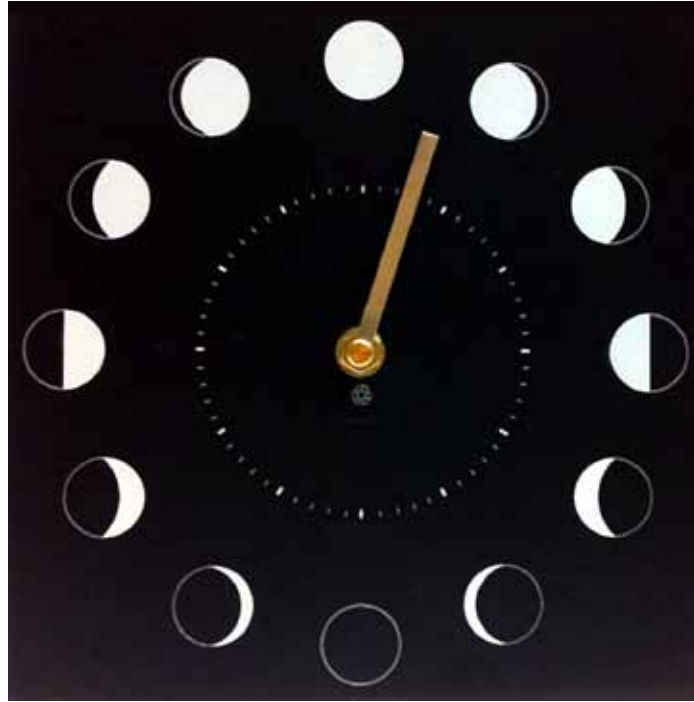

Månens faser og psykologi

En anden grundlæggende kendsgerning i Månens psykologi er de synlige forandringer af overfladens udseende, som er et resultat af de periodiske månefaser. Nogle forskere postulerer, at disse faser – navnlig i deres negative udtryk, der viser sig som partiel og gradvis forsvinden – muligvis har været inspirationskilde til myterne om drabet på f.eks. Osiris, Orfeus m.fl. Disse "onde" handlinger har muligvis fået kristendommen til at sammenkæde "manden i Månen" med Kain og Judas Iscariot.

Månen symboliserer som regel den feminine kraft – modergudinden, himlens dronning – med Solen som den maskuline modpol. Der findes undtagelser for denne grundsymbolik hos afrikanske stammer, nordamerikanske indianere, hos germanerne, maurerne og japanerne, hvor Månen symboliserer den maskuline befrugtningsevne. Men uanset om Månen er maskulin eller feminin, er den et universelt symbol på de cykliske perioders rytmer – fødsel, liv, død og genfødsel – og dermed evig fornyelse, illumination – og dermed også udødelighed og evigt liv.

Hieros gamos ritualer blev sædvanligvis forstået som ægteskabet mellem himmel og jord, men det kunne også forstås som foreningen af Solen og Månen. Hieros gamos er et græsk udtryk for *helligt bryllup*, som i Egypten og under Antikken – og særlig i Orienten – var en udbredt frugtbarhedsmagi, der byggede på forestillingen om Himlens og Jordens ægteskabelige forhold, og som af kongen blev udført som ceremonielt samleje med dronningen eller en præstinde i templerne på astrologisk udvalgte tidspunkter.

Månen og tiden

I nutiden er det almindeligt accepteret, at Månens rytme var den første, der blev brugt til at udmåle tiden – altså før man begyndte at bruge Solens rytme som målestok. Og der er også en mulig sammenhæng mellem Månen og myterne om genopstandelsen – når forår følger vinteren – når blomsterne dukker frem efter frosten – når Solen igen stiger over horisonten efter nattens mørke – når den tiltagende Måne vokser frem af nymånen. Månens regulerende påvirkninger blev tidligt anset som et mellemlid mellem himmel og jord. Månen ikke alene udmåler og betinger jordiske faser, den forener dem desuden i kraft af sin aktivitet. Den forener vand og regn, og den betinger kvinders, dyrs og plantevækstens frugtbarhed. Mest af alt opretholder den ikke sin identitet, som en klar, lysende og fuldkommen synlig cirkel, men den må lide under begrænsninger af sin fulde form.

Disse faser er analoge med årstiderne og menneskets levetid, og det er årsagen til slægtskabet mellem Månen og naturens biologiske orden, eftersom den også er udgangspunktet for forandringens lov – væksten (fra spire eller ungdom til modenhed eller manddom) og forfald (fra manddom til alderdom). Det kan være grundlaget for sagnet om, at Månens usynlige fase korresponderer med menneskets død – og som konsekvens heraf – idéen om, at de døde rejser til Månen og igen vender tilbage fra Månen i visse traditioner, der anerkender reinkarnation. Død medfører derfor ikke udslættelse, men alene et midlertidigt fravær fra det fysiske plan. I tre nætter forsvinder Månen fra himlen, men på den fjerde dag genfødes den.

Da det er Månen, der på denne måde spinder tidens tråd – og dermed livstråden – afbildes gudinderne ofte som edderkopper i midten af deres spind. Spiderokken og tenen er derfor gudindernes symboler.

Stjernetologi

Idéen om at man rejser til Månen efter den fysiske død er bevaret i mere avancerede kulturer – eksempelvis i Grækenland, Indien og Iran. Pythagoræisk tænkning tilføjede en frisk impuls til denne stjernetologi: "*De saliges øer*" – og alle mytiske lokaliteter blev tilføjet til dette himmelske plan – Solen, Månen og Mælkevejen.

Det er ikke vanskeligt at forstå, at Månen var "*de dødes land*" eller stedet, hvor sjælene regenereres i de traditionelle temaer. Men Månen er blot et af stadierne på sjælens himmelfart. Det var andre: Solen og Stjernerne (Mælkevejen) – "*den allerhøjeste cirkel*". Det er årsagen til, at Månen hersker over organismernes skabelse og opløsning. Det er Månens skæbne at absorbere former og genskabe dem. Transformation sker på et højere niveau end Månens. Resultatet er, at retfærdige sjæle renses i Månen ifølge Plutarch, mens deres fysiske legemer vil returnere til Jorden, men deres ånd vender tilbage til Solen. Månen repræsenterer på denne måde menneskets almindelige bevidsthedsniveau.

Adskillelse og forandring

Nogle forfattere konstaterer, at former opløses i "Månens sfære", sådan at højere stadier er skarpt adskilt fra lavere – himmelverdenen er adskilt fra underverdenen – og Månens rolle er derfor dual. Jesu moder Maria – Verdensmoderen – vises stående over halvmånen (billedet th.), og det tyder på, at evigheden befinder sig på et højere niveau end det omskiftelige og forgængelige.

Sølv er knyttet til Månen. Sølv anses for at være en guide til naturens esoteriske dimensioner, og det er en symbolsk modsætning til Solen, der er ansvarlig for livets opståen og opretholdelse i den fysiske verden. I alkymien repræsenterer Månen det flygtige eller foranderlige, men også mangfoldighed på grund af dens opsplittede natur via dens faser. I det før-islamiske Arabien og i semitiske kulturer, herskede Måne-kulten over Solkulten. Mohammed forbød derfor anvendelsen af al andet metal i amuletter end sølv.

Ifølge grønlænderne var alle himmellegemer engang mennesker. Himmellegerer er derfor væsener, der anvender sole, planeter og måner som deres fysiske legemer, og vejen til denne kosmiske bevidsthedstilstand er gået gennem menneskerigets mikrokosmiske udvikling. For grønlænderne er det navnlig Månen, der opflammer kvinder til seksuel aktivitet, og derfor var det ikke anbefalelsesværdigt, at de mediterede for længe på Månen.

Solen, Månens faser og nattens mørke

Et andet vigtigt aspekt af Månen har relation til dens tætte forbindelse til natten (det moderlige, det omsluttende, det ubevidste og ambivalente, fordi det rummer både det beskyttende og det farlige i fasen, hvor kun halvdelen af Månen er oplyst). Det er grunden til, at Månen associeres med imaginationens og fantasiens blege lys, der fungerer som et mellemled mellem fornægtelse af det åndelige liv, og åbenbaringen af den blændende klare intuition, der repræsenteres af Solen.

"Den døende Måne"

Månens dualitet, der skabes af dens faser, har mest af alt påvirket det mytiske og symbolske. Underverdenen – dødens og mørkets verden – symboliseres af "*den døende Måne*". Oververdenen – livets og lysets verden – symboliseres i nogle kulturer af dyr, der er knyttet til Månen, og det er dyr, der veksler mellem tilsynekomst og forsvinden som f.eks. en snegl, der kommer frem af sneglehuset og trækker sig tilbage til det igen – eller en bjørn, som går i hi om vinteren og viser sig igen om foråret osv. Den tiltagende Måne symboliseres måske bedst af koens horn, der også kaldes "*lysets skib på nattens hav*". Alle natdyr, som eksempelvis katten og ræven, er "månedyr".

Fuldmånen

Fuldmånen symboliserer total oplysning eller illumination og dermed helhed, fuldkommenhed, styrke og åndelig kraft. Halvmånen repræsenterer begravelse, og den aftagende Måne er symbol på uheld og dæmoniske kræfter. Månesymboler betragtes ofte som en egenskab, der er passiv eller reflekterende – i stil med et spejl – eller genstande, der kan forandre sin overflade – eksempelvis en vifte.

Nattens og dagens øjne

Månen repræsenterer ikke alene naturens mørke sider, for esoterisk set symboliserer Månen desuden lyset i mørket, viden om det indre menneske, det irrationelle, det intuitive og det subjektive. Månen er øjet, der ser om natten, mens Solen er øjet, der ser om dagen. Den egyptiske skarabæ (som er et solsymbol) og krabben repræsenterer egenskaber, der gør det muligt at fortære og transformere alt, som er forgængeligt. Månen er det flygtige element i alkymien – og dermed medvirker den til moralsk eller fysisk fornyelse.

Månen som inspirationskilde

En teori sætter fokus på en særdeles interessant morfologisk¹ iagttagelse. En forsker ved navn Schneider mener, at de fremadskridende forandringer af Månens form – fra skiveformet til en tynd lystråd – har påvirket formningen af forskellige fysiske former som for eksempel musikinstrumenter. Andre forskere (Stuchen, Hommel og Dornseif) har peget på måneformens indflydelse på formningen af de hebræiske og arabiske alfabeter, og fordi ord er lyde eller toner, ser forskerne en sammenhæng med udformningen af musikinstrumenter.

¹ Morfologi er formlære eller læren om morfemer, som i biologien er læren om organismens form og bygning

VisdomsNettet

www.visdomsnettet.dk